

Numărul 8. Oradea-mare 24 febr. (9 mart.) 1902.

Anul XXXVIII

Apare duminica. Abonamentul pe an 16 cor., pe $\frac{1}{2}$, de an 8, pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei.

Erotica lui Eminescu și a lui Coșbuc.

(Urmare.)

Dar mai ales în „Luceafărul“ scoate în relief Eminescu superioritatea lui de nemuritor față de nestatornicia frumoaselor muritoare.

Fata de împărat se îndrăgește de Luceafăr — poetul însuși. — Îl vede așa de rece, așa de strălucitor, așa de altfel ca ceilalți, și plină de dragoste suspină prin vis :

Cobori în jos luceafăr blând,
Alunecând pe-o rază.

Luceafărul tremură, se aruncă în mare și luând formă omenească, o chiamă :

O, vin' odorul meu nespus
Și lumea ta o lasă;
Eu sunt luceafărul de sus,
Iar tu să-mi fii mireasă!

Și ea nu se înduplecă, căci ochiul lui e de ghiță ca al unui mort, iar ea e vie. Și când după câteva zile îl vede iarăși strălucind de-asupra ei, de nou își întinde brațele și îl chiamă.

El se coboară pentru a doua oară în chip omenească și atunci ea-l cere nemurirea, să se coboare și el pe pământ, să fie muritor — și atunci are să-l iubească. Luceafărul esitează.

Dar cum ai vrea să me cobor?
Ați nu 'nțelegi tu oare,
Cumcă eu sunt nemuritor
Și tu ești muritoare?

Și cum fata nu se înduplecă, luceafărul pleacă înaintea tronului lui Dumnezeu, ca să-și lapede nemurirea „de dragul unei copile“.

Reî-mi al nemuririi nimb
Și focul din privire
Și pentru toate dă-mi în schimb
O oră de iubire.

Dumnezeu încearcă să-l convingă, că asta nu se poate, de oare ce alte legi sunt pe seama muritorilor și alte pentru cei cari nu cunosc nici spațiul, nici timpul, nici moartea.

Și pentru ca luceafărul să se convingă, în sfârșit, că pentru cine anume eră să-și lapede nemurirea, Dumnezeu îi spune să-și întoarcă privirea spre pământ, să vadă ce-l așteaptă. Ce eră? În vremea când Luceafărul colindă drumul pe la Ziditorul, un paj, copil din casa împăratului se îndrăgește de fată și ea de densusul. Călin nu avea nimic din splendoarea luceafărului, nimic din recheala-i de superioritate, care captivase la început inima fetei; eră vorbăreț și viclean, îndrăsneț și șagalnic. Și fata, care petrecuse atâtea nopți visând de luceafăr, îndată ce Călin încearcă să o sărute și îi vorbește de dragoste — „mai nu vrea mai se lasă“ — află, că ei se potrivesc la olaltă. Și cum nu s'or potrivi, când amândoi sunt muritori, când luceafărul străluce așa de rece, iar sărutările lui Călin sunt așa de aprinse. — Când se reîntoarce luceafărul la locul lui din cer, o vede pe fată în brațele lui Călin. Ea îmbetată de amor ridică ochii, vede luceafărul și de nou își întinde brațele rugătoare spre densusul : „Cobori în jos, luceafăr blând!“ Dar' luceafărul nu se mai înduplecă, ci îi răspunde mândru și nepăsător :

„Ce-ți pasă ție chip de lut,
„Dac' oi fi eu saii altul,
„Trăind în cercul vostru strimt,
„Norocul ve petrece,
„Ci eu în lumea mea me simt
„Nemuritor și rece“.

Di Gherea află, că în versurile aceste mândre „este ceva din al vulpei, care neputând ajunge la struguri, se mângăie cu idea că-s acrii“, și că în „Lucașfărul“ este în parte acelaș sentiment (de jalușie) ca și în satira a IV-a, numai acolo e mai puternic.

Ni se pare, că dñii Maiorescu și Vlahuță sũnt mai aproape de adevăr, când în aceasta ultimă strofă a „Lucașfărului“ dlor cetesc mândria poetului și nepăsarea lui pentru ale lumii.

Iar cât pentru Eminescu din satira a patra, ori cât am cercă să-l reafãm în „Lucașfărul“ — nu ne succede. Ce banală e acolo icoana poetului, care scribură în zăpadă la geamul iubitei, în vreme ce ea-și împarte grațiile la alții cu atâta dărnicie. Cine nu va avea un zimbet de ironică compătimire pentru acest Romeo, care scribură neputincios la poartă „Cu lumea lui de gânduri“, în vreme ce Julia trece din brațe în brațe ?

Cât de superioară, cât de sublimă chiar e calmitatea poetului -- lucașfăr, când la ademenirile iubitei trecute în alte brațe respunde așa de senin și de neinduplecat :

Ce-ți pasă ție chip de lut
Dac' oi fi eu sau altul ?

Numai să fie cineva, indiferent cine ! — Eminescu din satira sa a patra e real ; cel din „Lucașfărul“ e sublim. Acolo ne stărneșce mai curând dispreț pentru cochetăria femeii, iar pentru sine — în cazul cel mai bun — un zimbet de compătimire ; aici admirare față de lumea în care el trăeșce, în care nimic pământean nu-l poate conturbă, nici chiar frumoasa față pentru care s'a coborât pe-o clipă din înălțimea lui de lucașfăr, ca să o ridice, fără să-și dea seama, că lutul nu se poate ridica mai pe sus de limitele strimte pământene.

Cată depărtare Doamne, de la verme pân' la astru“.
(Vlahuță.)

Din aceasta lume osebită a poetului considerată viața de toate zilele, ea pare așa de „strimată“, încât poetului nu-i dă mâna să se mai coboare în mijlocul ei ; iubita chiar nu e decât un frumos și trecător „Chip de lut“, de a cărui nestatornicie nu se mai miră. Iubita, căreia poetul îi eră sclav ca muritor, acum, că o priveșce cu ochi de nemuritor, nu-i decât un chip de lut, o formă frumoasă, care trece, un cadru drăgălaș care nu imprejmueșce nimic.

Aceasta e femeia în poesiile lui Eminescu. Iubită, adorată chiar, femeia a fost pentru Eminescu aceea ce Vlahuță exprimă așa de minunat : „un prilej de gânduri frumoase“ și în aceeaș vreme „un lung prilej pentru durere“ cum zice Eminescu însuș. El nu își formează un ideal despre femeie, ca mamă sau soție, bună-oară. Nici când nu-i vine în minte să-și ceară iubita de nevastă, ori să-i promită, că va luptă pentru ea în viață, după cum vom vedea la Coșbuc. Cum eră să-i promită lucruri de aceste, când poetul singur nu avea nici o încredere în viață ? De aceea dragostea lui se revarsă în efusiuni lirice, rămânând în totdeauna platonice. El nu-i cere iubitei decât sărutări și îmbrățișări, ca în romane :

„În sărutări unim noi sãrmenele vieții“ . . .

Platonismul eroticeii lui Eminescu se vedeșce și prin aceea, că el visează de o iubire eternă, care să dureze și după moarte. Și, cum cerul lui Eminescu e gol, el cere după moarte să-l îngroape în acelaș sicriu cu iubita :

Iar dacã împreună va fi ca să murim,
Să nu ne ducă 'n triste zidiri de țințirim :
Mormântul să ni-l sape la margine de riũ,
Ne pună 'n încăperea aceluiaș sicriũ,
De-apururea aproape vei fi de sinul meu . . .
Mereũ va plãnge apa, noi vom durmi mereũ.

Aceste admirabile versuri pot fi puse alătura ori când lângă strofele din Heine :

Mein süßes Lieb, wenn du im Grab
Im dunkeln Grab wirst liegen,
Dann will ich steigen zu dir hinab
Und will mich an dich schmiegen.

Ich küsse, umschlinge, ich presse dich wild,
Du Stille, du Kalte, du Bleiche,
Ich jauchze, ich zittre, ich weine wild,
Ich werds selber zur Leiche.

Die Toten stehn auf, die Mitternacht ruft,
Sie tanzen im lustigen Schwarme,
Wir beide bleiben in der Gruft,
Ich liege in deinem Arme.

Die Toten stehn auf, der Tag das Gerichts
Ruft sie zu Qual und Vergnügen,
Wir beide bekümmern uns um nichts
Und bleiben ruhig liegen.

Iubita lui Eminescu e o fantasmă „copia imperfectă a unui prototip nerealisabil“, cum ar zice dl Maiorescu, o plăsmuire a sufletului lui de artist.

Dar vai un chip aievea nu ești, astfel de treci
Și umbra ta se pierde în negurile reci.
De me gășesc iar singur cu brațele în jos,
În trista amintire a visului frumos,
Zădarnic după umbra ta dulce le întind,
Din valurile vremii nu pot să te cuprind.

Iată pentru ce Eminescu nu a putut fi fericit în dragoste !

Dar ori cât de amare i-ar fi fost decepțiile, ele au îmbogățit literatura noastră cu câteva perle de versuri, la a căror adâncime și frumusețe, un poet fericit în iubire nici odată nu s'ar fi putut avântă.

(Va urmă.)

Al. Ciura.

C u g e t ă r i

Sũnt mai mulți nebuni decât înțelepți, și chiar în înțelept e mai multă nebunie decât înțelepciune.

Fericirea și iubirea sũnt niște flori atât de delicate încât trebuieșce îngrijite neconținut ca să poată fi păstrate întregi.

Marele secret al vieții e d'a-ș propune un csop nobil și de a nu-l perde nici odată din vedere.

Semnele primăverii.

*Numai azi veduți brânduși,
Azi a dat și frunza 'n salcă
Și pe țarbă moale astăzi
Și pe flori pictorul calcă.*

*Îar din sat până la vale
Numai cârduri vești de fete,
Ce se duc s'albească pânză
Și să-și pună flori în plete.*

*Și la vaduri se opresc
Ș-ar intra, dar apa-i rece;
Se sufulcă... intră... țipă,
Un fior prin pept le trece...*

*În pădure cântă cucul.
„Cucule, câți ani mi-î da?“ ..
Eu me jor că ori și care
După Paști s'ar mărită!*

Iosif Stanca.

Ce ți-e drag.

Novelă.

I

Tinerul Aureliu își terminase studiile, și era la scop.

Așa gândise el până ce era la studii; dar nu era chiar așa. — Făcuse o cale grea și lungă, dar mai avea un pas mare până la Mecca. Avea să se însoare.

Eră copil deștept; bun la cap, cald la inimă, ambițios și energic; dar încâtva poetic și sentimental.

Absolvase teologia cu succes laudabil și — tiner cu nume bun — își câstigase o parohie bună într'un orașel mic. Numai un pas mai avea, să se însoare.

Va absolvă — gândia el ca june — fete sunt destule. Câte flori atâtea fete.

Dar după ce a absolvat a și pierdut una din iluziuni. A aflat că zeu, is mai multe flori decât fete. — Și apoi — fete ar mai fi ele, dar nu toată peana se potrivește.

Eră copil sărac; dar se mângăia că Dzeu are destul pentru cine se 'ndură.

Iată a doua iluzie!

Când a fost la adeca, a aflat că Dzeu e bun și darnic, ba mai sunt și oameni buni și darnici; dar averea nu se urnește grămadă, nici din cer nici din pământ.

— Măi nepoate — zise odată părintele, popa Anhidim, preotul din sat, un om bătrân și cu minte, — dintre toate lucrurile reale, banul e cel mai real. — Banul te ridică și te doboară, banul te înalță și te smerește, și banul e leatul omului, din care cetește lumea cât plătești. Fantasiu, iluzii, poezie — lucruri de-a geaba. Ca zahăru 'ntre mâncări. E dulce

și-ți place; dar sugându-ți buzele mori de foame. — Nu fluturi pestriți, nu dame cu fumuri, nu modă, nu „sic“ — o femeie harnică și cu avere — asta-ți trebuie. — Ești copil sărac, și omul sărac are trebuință de ajutor până ce prinde rădăcină. Dacă ai avere, îți poți scutura fluturii și desertăciunea; dar omul sărac, dacă-i flămând, se sguleşce și se 'ncârliță, și n'o poate da pe modă. Iluziile nu-s bune de mâncat și omul e lăcustă. — O fată cu avere, apoi binele, vine el.

Tinerul stimă pe bătrânul preot ca pe un om expert și sincer; dar vorbele lui îl atingeau totuși oarecum. — Eră un tiner cult, avea vederi largi, aspirațiuni frumoase și mari; doria fericirea, și credea a o afla în dragostea unei fete culte și nobile. El doria o soție cu educațiune; ca ea să-l înțeleagă și el să o stimeze și să o iubească. Nu intratăta tovarăș de muncă, ci o amică cu sufletul gentil și cald și poetic.

— Ei — mai zicea părintele Anhidim, toată femeia-i femeie, numai lustrul îi altul. — Și apoi frate, dragostea e pasere mădărită, — dacă flămân-dește, fuge de la casă. Și dacă a fugit odată, in-se-dar o chemi cu grăuțe, că nu vine. Și dacă vine: vine sbârilită și bolnavă, — n'o mai cunoști. —

Departa de sat, la poala unui munte, era un moșneag, cu numele Ion Todea. — Și avea o fată frumoasă, cum e mai bună de mărit. — Le mersese vestea, — la bătrânul de avut, la fată de frumoasă.

Fata umblase la școală 'n sat, șicia ceti și serie. Zicea în biserică „Lumină lină“ și „Milueșce-me Dzeule“ de rost, și cetia din Claslov — când era mică. Și s'a ales o fată frumoasă și zărăzoasă, gândia că flori cad din ochii ei.

Și spunea că moșneagul e putred de avut. — Avea boi frumoși, vaci cu lapte și turmă de oi. Singur stăpân într'un munte întreg, ingramădiă averi pe averi, și-și făcea mișină* ca șoarecele.

Moșneagul era un om din legea veche, ranced în ale lui, — avea tot ce-i trebuia, și-și puna banii 'n pungă. — Avea cânepă pentru pânzături, lână pentru haîne de iarnă, cojoc de berbece, căcifulă de miel — nu vedea tîrgul într'un an odată. Numai boreasa lui, lelea Solomie, o vedea din când în când colindând tîrgul, cu cojoc cu flori, și cu cizme roșii în picioare. Își cumpără la fată turte și mărgele.

Moșneagul era om cuminte, — căci cu mintea se adună averea — dar om cu a lui minte. El își făcea socoteala după a lui fire.

Și n'avea alt dor decât să aibă un ginere, după gândul lui; tare și harnic, să-i fie de ajutor. Eră de zile bătrânul, nu mai putea urcă cei munți. Cine să-i facă clăile, cine să-i clădească stogul, cine să meargă la stână după cași? El n'o mai învingea.

Așa gândia moșneagul. Dar bătrâna, lelea Solomia, gândia alta. Și apoi ea purtă cărma.

Oamenii spuneau că Solomia e făloasă pe fata ei, și vrea să o facă doamnă. — O va mărită după un om învățat, după dascăl cu carte, să-i fie cinste cu ea.

Ba spuneau că Solomia are de gând ca să-și facă fata preoteasă, cu ori ce preț.

* Magazinul șoarecilor unde-și adună nutrețul pe iarnă, se numește mișină.

Și putea să o facă.

Că avea o dragoste de fată, îți eră drag să te uiți la ea.

Și-i făcuse mamă-sa țoale bune ca de mătăasă, pânzături ca de tîrg. Și avea fețe de perini ca scrise, șterguri învîrgate, și zădil și cămeși — să te tot miri.

Și avea mărgele, înșirate pe fir de mătăasă, și avea taleri pe pept, și ghioci în păr — cum nu mai avea altă fată un capăt de țară.

Fata eră fată mare, zestrea 'mpăturată 'n ladă, — și boreasa Solomie așteptă pețitorii în tot cîasul.

(Va urmă.)

V. R. Buticescu.

Toporași.

Sînt micî, nespus de drăgălași.

E-un ris întreg de toporași

În feluritul lor vestmînt

Din darul Cerurilor sfânt . . .

Sînt albi, sînt galbeni, stînilii, —

Și par, cu chipul lor, copii,

Copii de fluturi, — pentru sbor

Cercîndu-și aripile lor . . .

Și mult e cîmpul bucuros

De risul lor, de-al lor miros,

Pe care vîntu 'ndrăgostit

Îl duce zînei lui, grăbit.

Iar soarele, cât de cuprins

De-a-și ține focu 'n veci nestîns,

Dă câte-o rază, — dar gingaș, —

De fie-care toporaș . . .

Cînd seara-și prinde 'n păr cu dor

Brilantul scump, strălucitor,

La sînul ei, ce mult ar vrea

Un toporaș să poată-avea !

Dar zorii? Îute pe privit

Să vadă: Noaptea a 'ngrijit

Și toporașilor să dea

Din raza cerului să bea?

Podoabă Primăverei sînt

Mulțimi de flori de pe pămînt ;

Dar ea, la chiar întîii pași,

Visează dulce . . . toporași . . .

N. Radulescu Niger.

Frumosul.

Studiu psihologic.

(Fine.)

Dacă timpului i s'ar putea pune o limită, ar avea cu alte cuvinte început și sfîrșit, ori dacă spațiul ar putea fi încercuit de noi, l'acest caș repet poate și K. ar fi considerat aceste doue fenomene de adevăruri obiective.

După noi înse chiar la casul cînd timpul și spațiul s'ar putea limită, ar încetă de a cuprinde în sine obiectivitatea adevărului.

N'a constatat de altfel K. nimic prin afirmarea sa hasardată, că numai fenomenele fizice pot servi ca obiectiv al adevărului, fiind că numai p'aceste le putem supune sensibilității și intelectului nostru, de oarece ênsuș *adevărul este o noțiune metafisică și prin urmare incomprehensibilă, nu poate deci servi ca atribut decât unei obiectivități reale, tot metafisice, și numai adevărul metonimic poate determina obiectivitatea tot metonimică.*

După K. și ceilalți pozitiviști timpul și spațiul, iar în consecință : Dzeu, Sublimul, Virtutea, Dreptatea și câte alte fenomene psihologice nu sînt după toate aceste decât pur imagine ale reflexiunii, concepțiunii goale (blanc), niște nimicuri nemărginite, cari numai intru-atât există încât se pot supune sensibilității și intelectului nostru.

Acestora le respundem înse cu Hamlet :

„Mai multe lucruri sînt în cer și pe pămînt, Horatio, pe cari filosofia voastră nici a visă le poate !“

D'altfel ênsuș K. recunoașce că lumea așa precum noi o înțelegem a fi, nu e decât un reflex, o copie a lumii adevărate.

Lumea adevărată este înse neseparabilă de timp și de spațiu.

Lumea adevărată e lumea internă, iar lumea internă e unitatea fenomenelor psihologice între cari se cuprind : timpul și spațiul.

Nu numai lumea ei și timpul și spațiul deci, așa precum noi putem înțelege aceste doue concepțiuni a fi, sînt tot numai un reflex, o copie a timpului și spațiului adevărat.

„Eu-l afectiv“ poate cu adevărat a-ș formă o ideă coerentă despre aceea ce numim timp și spațiu, iar aceasta pe basa raționamentului.

Idea ce și-a format-o „eu“-l afectiv despre timp și spațiu nu va conținea înse în sine obiectivitatea psihologică a adevărului, ci va fi un produs al subiectivității lui, o copie, un reflex al adevăratului timp și spațiu, precum sînt toate ideile ce ni le putem formă despre lumea internă.

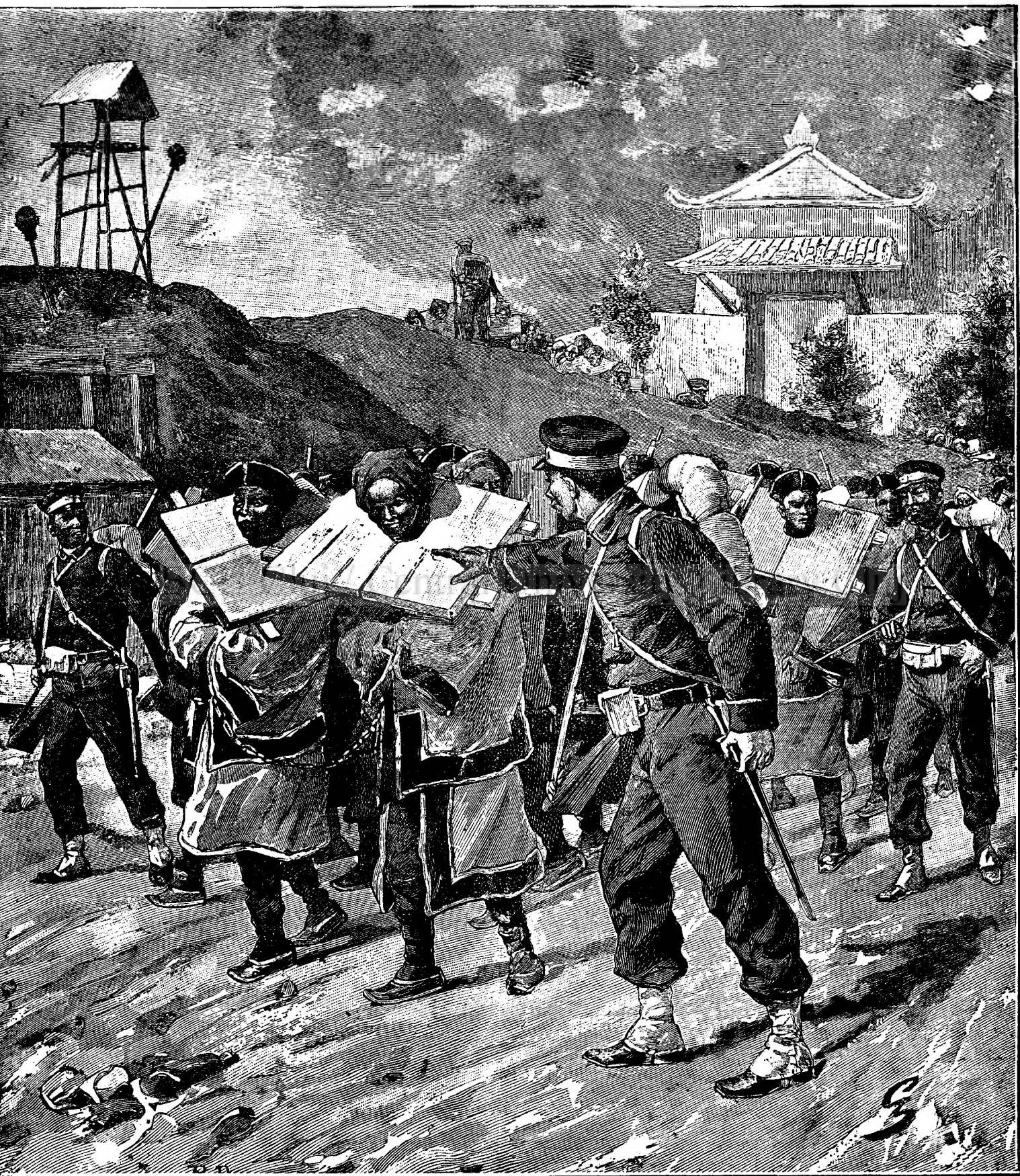
Astfel tot numai dup'al nostru principii formați, putem deosebi în timp : trecut, prezente și viitor. Îl împărțim mai departe în : ani, zile, ceasuri etc.

Aceasta osebite și împărțire este înse lipsită de adevăruri obiectivități reale, și făcută numai pentru ușurîța perceptibilității noastre.

În trecut mai putem distinge și un timp preistoric.

În acest timp preistoric dacă rătăcim cu reflexiunea noastră, dăm de nemărginitul și cădem obosiți. — —

Tot aceasta greutate o întimpinăm și reflectînd asupra viitorului.

Prinsonieri de resbel în Africa.

Încât pentru presinte, acesta nici nu există, căci la momentul când am intonat o, vocala de pildă, secunda a bătut, iar tonul s'a pierdut în noianul trecutului.

Cu toate acestea credem a reflecta adevărul obiectivității reale afirmând, că în timp nu există nici trecut nici viitor, ci numai un presinte nemărginit.

Timpul și spațiul cu alte cuvinte vecinic au fost și vor rămâne aceleași concepțiuni metafisice.

Nu mai fenomenele naturei și întâmplării au istorie.

Aceste pot fi simultane în spațiu și consecutive în timp.

Corpurile cereșei, sau cele cuprinse în spațiu pot să fie cu alte cuvinte aceleași sau asemenea loruși, supuse în timp procesului evolutiv, sau transformării neîntrerupte.

Aceste se pot prin urmare tocii, pot pricinui viață, moarte, renaștere, peire, act în timp și spațiu.

Timpul și spațiul rămân înse vecinic neatînse și indisolubile.

De unde urmează nematerialitatea și indisolubilitatea fenomenelor psihologice peste tot, cărora motivul frumosului Armonia le complimentează și le dă farmecul sublimității.

**

Simțul este — după cum am arătat mai sus, vehiculul percepțiunii „eu“-lui afectiv, motorul neperceput al subiectivității noastre.

Prin ajutorul simțului, devenim la cunoștința fenomenelor naturale.

Tot prin ajutorul acestuia ne putem da seamă și de existența fenomenelor psihologice.

Basa simțului este puterea, va să zică tot o concepțiune metafisică.

Aceasta putere dă corpului tăria, iar intelectului motorul perceptibilității.

D'acii urmează că simțul leagă lumea internă de cea esternă, psihicul de fisic.

Dar numai o leagă, căci a servi numai intelectului poate; de unde reiese că totul aparține lumii externe ce are de basa simțului verb, și totul lumii interne ce nu posedă acest verb.

Pentru ca prin ajutorul verbului „a plăcea“ să putem distinge frumosul, avem trebuință de cele cinci simțuri ale noastre în deosebii de două: de ved și audiu.

Nici cel mai încarnat pozitivist nu ne va putea declina constatarea că motivul frumosului este armonia.

Putea-vom după toate aceste supune armonia vedului și audului nostru?!

Nici — decât.

Ceea ce putem vedea ori auzi sunt culori sau tonuri, cari postate într'o ordine oareș-care, dau afectul plăcutului ori displăcutului, a melodiosului ori disonanței, după cum anume acea ordine se completează între sine prin culori sau tonuri înrudite sau vrăjmașe una alteia.

Cu cât mai mare sumă a motivelor psihologice se adăpostesc în sinul veri-unui reprezentante a frumosului, și cu cât mai mulți agenți servesc la complimentarea acestor motive, cu atât mai mult va atinge frumosul suma sa, sublimul.

Într'aceste motive psihologice nu va putea înse cuprinde nici unul loc, care nu s'ar ținea de domeniul etic al Binelui.

D'acii urmează că faptul bun — moral este totodată și fapt frumos, și vice-versa faptul frumos este și fapt bun-moral, și că prin consecință arta nu poate fi demoralizatoare, iar fapt reu-moral nu poate servi ca obiectiv al artei.

*

Bunul-suprem, scopul vieții noastre, nu se poate ajunge în lumea aceasta după cum susține Spencer.

Calea către Bunul-suprem, către fericirea suprapământeană, ni-o luminează: Virtutea, dreptatea și perfecțiunea.

Noi pământenilor nu ne-a ramas din lumea sufletească decât voința, care la cazul dacă e potențată în spre bine ajungem mai de grab, dacă e slabă mai târziu, dar tot ajungem, — pe căi nepercepute de mintea noastră la farul luminos al fericirii eterne.

Lipsa voinței sau reavoința ne rostogolește înse în neantul firos al nimicirii.

Göthe pune în gura unei picături de roauă — pe care o vede ivindu-se din negura lumii și unită cu alte picături de roauă, scurgându-se la vale, — următoarea exclamare: „Der mich herausgerufen wird auch mein Führer sein!“

Acela care ne-a invocat din negura lumii, ne va fi și noue conducător.

Menirea ce o avem, e nepercepută de mintea noastră.

Dr. Dimitrie Magdu.

*****

J u h a n i A h o .

Clopotul judecății.*

noapte de iarnă cu lună. Zăpada cade ușor, și printre fulgii de zăpadă, lucește luna, înconjurată de un cerc care prezice vreme rea.

Sussi Huttunen, a cărui colibă e la marginea drumului, a eșit în curte și se duce să dea fân calului. Calul începe să mânânce cu lăcomie și fânul îi scârție în gură. Dar deodată se oprește din rumegare și ascultă. Iarăș rumegă și apoi se oprește iar. Ochiul-i strălucesc verzi în întunecul din grajd.

Sussi se întreabă cu mirare, ce o fi însemnând aceasta. Iese în curte și împinge bine ușa grajdului.

Acuma aude și el sunetul unor zurgălăi pe marginea cealaltă a lacului. Sania trebuie să scoboare repede la vale, de se aude sgomotul atât de tare.

Ascultă. Ar vrea să știe dacă o va lua pe drumul cel mare sau spre biserică. Se pare că vine încoa. Dar aici în comună nu are nimeni zurgălăi cu sunetul acesta. Sussi cunoaște bine fiecare sunet de zurgălăi al locuitorilor. Doar șede tocmai la marginea drumului.

Sunetul acestuia este cu totul altfel. Trebuie să fie un străin venit de departe.

Mai e și alt-ceva cu acest călător. Sussi cunoaște toate drumurile, toate răspântiile, teate delușoarele și știe bine că în locul de unde se aude acum sunetul, e un dâmb drept ca un părete. Ce nebun trebuie să fie acela care aleargă în galop la deal și la vale.

Dar par' că tot nu aleargă în galop. Dacă ar alergă astfel ar trebui să fie acum mai aproape. Și

* Din literatura fineză.

apoi sunetul e prea regulat, ca și cum limba s'ar lovi de toate părțile clopotului, pe când la zurgălăi se lovește numai de o singură parte.

Nu! Aceștia nu-s zurgălăi.

De-odată încetează cu totul sfârșind cu trei bătăi lungi, întocmai ca clopotul bisericii după isprăvitul slujbei.

Și e tăcere de giur împregiur. Zăpada cade mereu și murgul din grajd rumegă înainte.

La urmă să fi fost ori ce; poate n'a fost nimic. Poate că eră el prea somnoros și i s'o fi părut.

Începe să tremure. I e frig. E fără haînă, numai în cămașă și în vestă. Întră în casă și se aruncă pe pat.

De abia închide ochii și cănele sare deodată de sub masă, se repede afară și începe să urle. În același moment aude iar clopotul mai deslușit încă ca înainte.

Își aruncă blana pe umeri, trage cismele în picioare și ese afară. Cănele latră, urlă, aleargă după grajd și vine înapoi chelălăind cu coada între picioare și latră iar ca turbat spre drumul mare.

„Taci tu!”

Se aude iar ca un clopot de biserică.

Bim—bim! Bom—bom! Bim—bim—bim—bim!

Și sunetul se aude când mai domol, când mai repede, une-ori pare că e în tact de joc, da zeu, în tact de polcă! Dar cine ar fi acela care să meargă cu un clopot de biserică atârnat de oiște. Și ce oiște ar putea ținea o greutate așa de mare?

Nu, asta nu e un adevărat călător. Dar atunci ce e? Și nici nu se știe ce o fi însemnând cercul asta împregiurului...

Sunetul se apropie. În dosul pădurei se aude mai încet, dar cu atât mai tare pe drumul satului. Mai ales când e după vre-un deal se aude ca par' că ar eși din fundul pământului și când e pe vre-un delușor și se pare că sunetul vine de sus de tot.

Nu mai încape vorbă, e un clopot de biserică. Dar cine trage astfel clopotul asta nu e un om ca toți oamenii.

Sussi tremură cu toate că e cu blană și începe să-i fie irică. Frica crește cu cât sunetul se apropie.

Ia gândește, dacă ar fi clopotul judecății d'apoi! Și dacă sună ziua judecății și ar veni să-l caute tocmăi pe el!...

Sussi știe bine încotro i-ar fi drumul. Casa lui e tocmăi la margina drumului și dacă necuratul trecând pe acolo, l-ar lua cu el?

Toate faptele lui rele îi vin acum în minte. Cu mulți călători a fost nedrept, i-a înșelat la cântar când le-a vândut fân, a cumpărat cai de furat, a înșelat pe cei cărora le eră dator. Odată ca să-și răsbune, a bătut vaca vecinului până a lăsat-o mai moartă, a dat drumul vitelor lui să pască în livezile altora. La judecată a jurat și n'a spus tot ce știe, a fost reu cu nevasta, ba a și bătut-o.

Clopotul se apropie. Acum e după movilița aceea, trebuie acum să ajungă la el. Bim—bom! bim—bom. Bim—beli! bim—beli! E necuratul care vine să-și ia prada.

Nu mai are nici timpul să se ierte cu bătrâna. Ea săraca l-ar iertă, e sigur de asta. Ce noroc ar fi pe el dacă necuratul s'ar răsturnă la vre-o răpântie.

Sussi cade în genunchi în mijlocul aschiilor răspândite pe jos. Își împreună mâinile și jură că se

căeșce și va căută să îndrepte tot reul pe care l-a făcut, mai ales față de nevastă.

Clopotul e în dosul curții. Sunetul îl îngrozește. Uite acum ajunge la el. Dar nu. Sunetul se depărtează, a apucat spre biserică.

Inima începe să i se umple de nădejde. Dacă o lua pe drumul cel mare drept la el ajungea.

Așa dar nu venia să l ia pe el. E tot în genunchi și tot corpul îi tremură. Înse grămada de păcate și nelegiurile făcute, cari îi veniseră în minte, dispare.

Se ridică și încetul cu încetul își vine în fire.

Oare necuratul nu a găsit drumul la curtea lui, sau rugăciunile l-au speriat? Poate că nici nu avusesse de gând să vie încoace și drumul lui eră pentru un altul pe care voia să-l ia.

Sunetul se aude pe partea cealaltă a lacului, spre biserică. Sussi ascultă mai liniștit și se apropie de mal ca să vadă mai bine. Ceva negru se mișcă încet, par că e o sanie cu un cal... dar dracul se poate preface în ce vrea.

„De geaba sună clopotul, credeam că vine spre mine, dar n'a venit. Să vedem unde merge. Uite, la biserică. Ei, frate, vrea să ia pe popa”.

Un oftat de mulțumire ese din peptul lui.

„Să ia pe cine vrea, ce-mi pasă! Dar trebuie o luptă sdravănă, pân' ce o răsbî un om așa de voinic. Ce ar fi dacă m'aș duce să-i ajut popii?”

Clopotul a încetat tocmăi aproape de curtea bisericii și nu sună de loc când întră sania în curte. Se aude numai scârțitul ei pe zăpadă. Apoi sania dispare după un colț și nu se mai aude nimic.

Cum se făcù ziuă, Sussi aleargă la biserică și vede înaintea șopronului o sanie. În mijlocul saniei sunt ridicați doi pari de cari e atârnat un clopot mare. E clopotul cel nou al bisericii. Servitorul tocmăi se căsniă să tragă sania cu clopotul sub șopron.

„Ai audit ceva azi noapte, Sussi, întrebă el.

„Nu!”

„Me miră, căci ai avut ce audî”, și servitorul mișcă limba clopotului care sună: bim—bom!... bim—bom!

*

Sussi Huttunen a mai audît de multe ori clopotul în clopotniță, — dar nici odată nu i s'a mai părut că sunetul vestește ceva, ca în noaptea aceea cu lună. Acum sună ca toate clopotele bisericilor și spune cea ce trebuie să se întempe ori cui — și lui Sussi Huttunene — adică să moară și să dea socoteală de faptele sale.

Dar așa sună pentru toți, nu numai lui. Înșeiințările astea sunt pentru ori-cine, nu pentru unul singur. De ce ar crede adresate lui? Trebuie să fi fost zăpăcit reu atunci de s'a speriat așa de tare, ca să ceară iertare pentru toate păcatele făptuite.

Și apoi, nici n'a fost clopotul judecății, ci un clopot ca toate clopotele.

O fi oare un clopot care să vestească această zi? Și chiar dacă ar fi, dacă ar fi venit atunci noaptea la el — ce ar fi putut să-i facă! Ar fi fost o luptă în lege înainte ca necuratul să fi pus mâna pe el, un voinic care nu se teme de ori ce.

Nici odată nu a mai audît Sussi Huttunen clopotul judecății sunând, căci numai odată în viața noastră, audim fiecare din noi sunetul acesta de prevestire.

Lia Măgură.

SALON.

Amintiri despre Eminescu.

În „Noua Revistă Română“ din 15 ianuarie curent, vădând un apel al dlui I. Scurtu, la mai multe persoane, între cari și subsemnatul, de a-i da științele ce vor fi mai având despre viața și opera lui Mihail Eminescu, me grăbesc a răspunde acelui apel prin câteva amintiri ce mai am, afară, bine înțeles, de cele publicate de alții și de mine în foile „Era Nouă“ din Iași și „Familia“ din Oradea-mare.

Eminescu a stat numai cinci până la șase ani în Iași, și aceasta încă în diferite restimpuri. Aici el a scris cele mai principale lucrări ale sale și s'a făcut remarcant de lumea noastră literară prin versurile ce a publicat în revista locală, „Convorbiri Literare“. În Iași ținu el prima-i conferință, în ciclul de conferințe ce obișnuit îl ținea societatea literară „Junimea“ în fiecare iarnă, în aula universității vechi, conferință care trată despre „Influența Austriacă la noi“.

Îmi aduc aminte bine cum l-am vădut întrând, pe ușa rezervată conferințarilor, în aula, unde o mulțime de lume așteptă cu nerăbdare să-l vadă și audă, lume compusă din elita societății ieșane și în mare parte din reprezentantele sexului frumos, gătit și împodobit ca de sărbătoare.

Eminescu apărură sfios, rătăcit, în o redingotă cam ponosită, cu o pălărie neagră, tare, având în mâna dreaptă un bilet de vizită, — probabil că pe el erau notate principalele puncte ce eră să le trateze în conferința sa. — Odată la măsuta ce-i servia de tribună, el își aședă cu precauție pălăria cu fundul în jos, aruncă o privire furișă în public, apoi o altă privire la notițele lui, și începură.

Vocea lui eră deodată slabă, nesigură, lenesă; cu toate aceste, odată început subiectul, el merse graduat înainte fără intrerupere, fără lipsuri de memorie și din ce în ce căpătând mai mult curaj, după câteva aplause ce răsunară în sală la un moment dat, conferințarul își făcea efectul dorit înlănțuind atenția autorului și interesându-l tot mai mult. De la o vreme Eminescu se cam obosise. Scoase un ceasornic din busunarul jiletcei și se uită la el cu grije, apoi îl lăsă pe masă, deschis, lângă pălărie. Regula eră ca o conferință a unui membru al „Junimei“ să ție cel puțin un ceas; or, oratorul nostru obosise înainte de a fi trecut chiar trei sferturi de ceas. În ultimul sfert, Eminescu cătând să prelungească frazele sale — subiectul părând cam epuizat — își aruncă la fiecare 3—4 minute ochii la ceasornic, — și se pare că ceasornicul se mișcă foarte greu în ceasul acela.

Când conferința se sfârși, publicul nu-i economisi aplausele, și în urmă toți cei mai intimi, precum și cei ce se interesa de literatură, făcură cerc în giurul poetului, discutând și manifestându-și simpatii lor.

Seara a fost mare chef la vestita Bolta-Rece,

unde Eminescu cu câțiva prieteni ai sei adesea ori își prefăceau amarul sufletului prin câteva păhăruțe de vin sau pelin... *Similia similibus curantur.*

***

Îmi mai spunea un actor bătrân, reposatul Evolski, câteva anecdote din viața de actor, sau mai bine zis de sufleur a lui Eminescu. Ca și genialul Conta, Eminescu a rătăcit în câteva trupe de teatru provinciale, conduse de Pascali, Lupescu, Caragiali etc., îndurând miseria caracteristică acestei vieți artistico-vagabonde, lipsit veșnic de cele necesare, fugind pe fereastră de la un otel, lăsându-și paltonul amanet la un birt, — într'o continuă hărțuială cu lipsa și privațiunile.

Adesea ori suflă din cușca lui îmbrăcat în diferite costume speciale trupelor provinciale, compuse din câte o haină Louis IV, pantalonii bufanți Henric IV și chivere de carton aurit à la „Misterele Inchișițiilor“ sau din „Don Juan de Marana“; căci trupa eră totdeauna restrinsă în artiști, așa că nu numai sufleurul eră chemat să ia și el parte între personajii piesei, dar de multe ori se făcea apel până și la bărbierii trupei — uneori chiar la pompieri, — spre a-i transformă în cine știe ce lordi sau baroni din piesele romantice și spectaculoase ce directorii provinciali erau nevoiți să facă a se jucă, pentru a putea atrage un număr mai respectabil de spectatori.

Cu hainele ponosite, adesea ori mâncând numai pastramă ori două trei ouă răscoapte și o pâne neagră pe zi, lipsit veșnic de bani necesari pentru a duce o viață mai omenească, Eminescu totuș arată o așa pasiune pentru teatru, încât cu toate sfaturile multora și în special ale lui Evolski, (care avea obiceiul, poate cam interesat, de a sfătui pe toți tinerii ce-i vedea mai talentați, de a se lăsă de teatru), el nu voi în ruptul capului să se lase de viața poetică dar sărăcăcioasă de actor, până ce impregiurări mai serioase n'au intervenit, — mai ales stăruința familiei lui, — care l-au scos definitiv dintre camaradii sei nomadi.

***

Eminescu a ocupat puțin timp locul de redactor al „Curierului de Iași“, foala publicațiilor oficiale din resortul Curții de Apel din localitate, în care a scris diferite articole, unele de valoare literară, altele de simplă bucatărie gazetărească, din cari o mare parte am făcut să se reproducă în diferite reviste și în unele din volumele ce s'au editat în urma morții lui; asemenea a ocupat un timp relativ scurt postul de sub-bibliotecar la biblioteca universității ieșane, post care, drept vorbind, nu eră decât o sinecură ce se dase prin stăruința unor membri influenți ai Junimei de pe atunci și mai ales a reposatului Ștefan Virgoliei, ca cel mai prietenos pentru Eminescu.

În acest interval viața ce o ducea el eră cea a solitarului, a becherului nepăsător de lume și de el însuș, locuind totdeauna câte o odăiță în fundul vre-unei curți, din care adesea proprietarii îl strămutau fără voia lui, din cauza neplății de chirie la timp, neavând altă mobilă decât un pat de vergi de fer, o masă și două scaune șchioape, de lemn alb, o cofă cu capac și o cană de beut apă, care nu eră schimbată câte cinci-șase zile, și prin toate ungherele odăiei aruncate fără nici o grije jurnale, cărți, bucăți de hârtie rupte sau obiecte stricate. Painjenii

Grupă de călăreți din Bătănia.

țineau loc de zugrăveli, din geamuri două trei totdeauna sparte, după sobă îngrămădite câteva albături purtate ce așteptau mult până să vie spălătoreasa să le ia.

De multe ori zile întregi Eminescu sta singur în casă, fie din cauza vre-unei boli timporare, fie că așa îi venia la socoteală, până ce venia câte un prieten intim ca Miron Pompiliu, Mihaiu Vasiliu și alții, cari îl scoteau cu anevoe din camera lui. O neglijență absolută de sine, îl făcea să se hrănească adesea zile întregi numai cu nucii și pâne, sau alte asemenea delicatete, și să se poarte mai totdeauna cu hainele zofoase, descusute și përul neîngrijit.

O boală crudă, rezultatul traiului singuratec și al lipsei de care neîncetat suferia, se acapără de el; corpul-i întreg se acoperi de răni; suferința și desgustul curënd îi copleși creerul și geniul.

După un timp de lipsă din Iași, — în care fusese ca redactor la ziarul „Timpul“ din București, revenind, el nu mai eră Eminescu de mai înainte; ciocanul crud al soartei dăduse o lovitură hotărîtă în creeru-i; mania sa începù a se manifesta sub forma unei afemeieri, care adesea dedea loc la scandaluri pe strade, unde cu o deosebită esaltare și patimă căută — să se convingă, în mijlocul mulțimei ce circula, dacă turnurile femeilor (a căror modă eră atunci în toată splendoarea), sânt mai mult sau mai puțin — artificiale!

În urma unor asemenea fapte, și după reclamațiile sexului ofensat în ceea ce avea mai delicat, Eminescu eră târit la poliție, și după puțin timp internat în ospiciul Golia; apoi fu expediat fără multă socoteală la ospiciul de alienați de la mănăstirea Neamț, — o adevărată casă inchișională, pe a căreă poartă onorabili epitropi ai spitalului Spiridon ar face bine să pue firma pe care Dante a scris-o pentru infern:

Lasciate ogni speranza voi che entrate.

Căci aproape nimene din cei ce au intrat odată în acel lăcaș, unde lipsa de supraveghere și de umanitate tronează, n'a mai eșit vindecat și nici n'a putut suportă supliciuul tratamentului de acolo, decât un timp relativ scurt.

După un timp, cu greū Eminescu fu scos de acolo și dus într'un spital din Botoșani, unde prin

o îngrijire deosebită, i se mai amelioră puțin suferințele, atât ea stare mentală, cât și cele corporale în genere.

Când mintea și corpul poetului se perdeau tot mai mult, fără speranță de îndreptare, lumea abia începù să-l considere și să-l aprecieze; versurile lui începură a se popularisa; se făcù o subscripție publică pentru ajutorarea lui Eminescu; suma adunată precum și niște mici ajutoare periodice promise de unii prietenii mai cu dare de mână, între cari trebuie să citez în primul loc pe repozatul Wilhelm Humpel, cumnatul dlui Titu Maiorescu, atrase

atenția unei doamne, ce înainte de lovitură mentală suferită de poet avusese cu el oare-cari intimități.

Ea-l făcù să părăsească spitalul, să revie la Iași; aici inse lipsit de o îngrijire serioasă, el recădù în prăpastia din care prietenii sei se încercaseră să-l scape. Creerul lui suferi o nouă lovitură și mai puternică decât precedentele; boala-i corporală progresă într'un chip înfiorător, și nenorocitul autor al „Serisorilor“, al „Epigonilor“, al „Glosei“, al lui „Călin“ și al atâtor altor juvaere nestimate ale poeticei româneșci, trebui s'o sfârșească acolo unde toți șeim c'a sfârșit-o, la ospiciul de alienați de la Mărcuța.

Și când făclia geniului se se stinse așa de fără vreme și într'un chip așa de nemeritat, abia atunci vulgul se deșteptă și începù a-i da prinosul admirației sale sincere, înflăcărare, dar — tardive.

N'aș putea încheia mai bine aceste scurte amintiri despre Eminescu, decât reproducënd aici ultima strofă a „Epigonilor“, care pare scrisă de poet tocmai pentru a-și caracteriza mai bine decât ori cine altul trecerea sa prin lumea noastră așa cum este, — strofă care sună astfel:

Remâneți dară cu bine, sfinte firii vizionare,
Ce făceați valul să cânte, ce puneati steaua să sboare,
Ce creați o altă lume pe-astă lume de noroi;
Noi reducem tot la praful azi în noi, mâni în ruină;
Proști și geniū, mic și mare, sunet, sufletul, lumină —
Toate, praf... *Lumea-i cum este*, și ca densa sântem noi.

N. A. Bogdan.

Petrecerea din Oradea-mare.

Ca în anii trecuți, astfel și în carnavalul acesta, tinerimea română din Oradea-mare a aranjat o petrecere de dans, precedată de un mic concert și de o reprezentație teatrală.

Intențiunea tinerimei este foarte laudabilă, căci astfel li se ofere și Românilor din țara Bihorului prilegiul a se întruni în o seară și a-și petrece împreună.

Înse este dureros, că Românii aceștia nu prea usează de prilegiul dat. Familiile din provința sațu nu vor sațu nu pot să-și dea concursul precum s'ar

cere. Astfel sala „Arborelui verde“ unde se dau aceste petreceri nici odată nu se poate zice că ar fi înfăşată de lume.

Anul acesta doliul şi boala au împedecat şi pe unele din puţinele familii ce avem; deci numărul publicului întrunit în seara de 27 februarie a devenit şi mai mic. Cu toate acestea, cei prezenţi s-au petrecut escelent, căci a fost animaţie generală din început şi până 'n sfârşit.

Comitetul aranjator merită cea mai mare laudă pentru zelul dezvoltat. Asemenea recunoştinţă datorim şi preşedintelui de onoare, veteranului cu sufletul tiner, dl Iosif Roman, care şi de astă-dată s-a dat tot concursul tinerimei.

Dintre străini au luat parte ambii generali, mulţi ofiţeri din garnisonă.

Petrecerea a început cu un concert, după care a urmat reprezentaţia teatrală.

Îată programul:

1. C. G. Porumbescu: „Salutare“ esec. de corul tinerimei, 2. G. Coşbuc: „Noi vrem pământ“ poezie decl. de dl Coriolan Balta. 3. F. Mazas: Duet esec. de dñii Emil Monţa şi Romul Papp. 4. I. Vidu: „Răsunetul Ardealului“ (transcris pentru cor bărbătesc de N. Firu) esec. de corul tinerimei. 5. „Cinel-Cinel“ comedie cu cântece într'un act de V. Alexandri, represintată de dsoarele Gabriela Crainic, Cornelia Erdelyi, Silvia Pop şi de dñii: Vasilie Babi şi Victor Mercea.

Publicul a aplaudat cu plăcere toate producţiunile. Dl N. Firu, harnicul înveţator, care a instruit corurile, a fost călduros felicitat şi publicul a bisat „Răsunetul Ardealului“.

În piesă dsoarele au fost foarte drăguţe, încât nu ne-am mirat de loc de Graur, că s'a îndrăgit de ele. Dsoara Gabriela Crainic are o voce dulce şi plăcută; dsoara Cornelia Erdelyi o înfăţişare cuce-ritoare şi dsoara Silvia Pop o sveltă gingaşă.

Mai relevăm Căluşerul şi Bătuta, care s'au jucat foarte precis de tinerii: Babi, Balta, Barbu, Caraian, Filip, Mangra, Marcu, Mercea, Monţa şi Zigre, fiindu-le un escelent vâtav colegul lor Ghita.

Dintre dame au fost de faţă doamnele: Bohetel, Buna, Ciora, Dărăban, Diamandi, Duma, Erdelyi, Horvath, Maroş, Moldovan, Oncea, Cor. Pap, Nic. Pap, Plopu, Sfêrlea, Zigre; domnişoarele: Beti Bohetel, Gabriela Crainic, surorile Dărăban, Cornelia Erdelyi, Marieta Iernea, Elena Groza, Constanţa Laza, Maria Maior, Mureşan, surorile Paladi, Silvia Pap, Pop, Lucia Plopu, Ana Rudow, surorile Sfêrlea.

Petrecerea a ţinut până dimineaţa, căci dansatorii au fost mulţi.

LITERATURĂ.

Cartea de Aur. Am semnalat în nr. trecut apariţiunea primului volum din importanta lucrare a dlui T. V. Păcăţianu, care poartă titlul pus în capul acestor rânduri. Acum revenind, adaugăm, după prefaţa autorului, că publicaţiunea sa nu e istoria critică a luptelor noastre din trecut, ci numai o adunare de documente autentice. Volumul acestă se împarte în trei capitole. Primul poartă titlul: „Înainte de redeşteptare“. Acesta cuprinde în deosebi documente privitoare la biserica, începând cu biserica română sub principii calvinii, diploma leopoldină, I.

Inocenţiu Klein, împăratul Iosif II şi Românii, Supplex libellus Valachorum, petiţiunea Românilor din diecesa Aradului, rugăminte episcopilor Moga şi Leményi etc.— Capitolul al doile, sub titlul „Anii redeşteptării 1848—49“ cuprinde documente politice, din cari relevăm: Mişcarea Românilor, Simeon Bărnuţiu, adunarea de la duminica Tomei, vorbirea lui Bărnuţiu, 3/15 maiu, actele adunării naţionale, adunarea de la Lugoj, deputaţia română la monarcul, acţiunea lui Kossuth, apel la popularitatea lui Şaguna, comitetul român de pacificaţiune, adunarea naţională de la Sibiiu, misiunea lui Dragoş, scrisoarea lui Butean, ursoriul naţiunii române, reclamarea unei academii de drept, petiţiunea aradanilor, a bănăţenilor, a episcopului br. Erdélyi, memorandumul lui Şaguna. — Partea a treia: „Sub absolutism“ ne zugrăveşte zece ani grei (1850—1859.) — După aceasta schiţare a cuprinsului, de sigur este de prisos să mai accentuăm marea valoare a publicaţiunii. Aceea nu poate să lipsească din nici o casă inteligentă românească. Ar fi o rusine dacă publicul nostru ar întimpină-o cu obicnuita-i indiferenţă. Volumul de 790 pagine în 8°, tipărit frumos în „Tipografia“, societate pe acţi în Sibiiu, costă 10 coroane, în România 12 lei. Vor fi opt volume.

Despre Eminescu. Dl Ioan Scurtu lucrează la un studiu asupra lui Eminescu. Pentru ca monografia aceasta să poată fi cât mai completă, a publicat în „Noua Revistă Română“ un apel către toţi aceia cari au cunoscut poetul şi cari au scris despre el. Unul din acestia, dl N. A. Bogdan, publică — drept răspuns — în „Revista Română“ nişte amintiri pe cari le reproducem în numărul acesta. Totodată adaugăm că dl I. Scurtu a ţinut la 14 februarie o conferenţă despre Eminescu în nemţeşte în sinul societăţii ştiinţifice „Neu philologischer Verein“ a studenţilor din Lipsca.

Societatea istorică română din Bucureşti a ţinut şedinţă ordinară, sâmbătă 16 februarie v. (1 martie n.) la 4 ore d. a., în sala societăţii geografice din Palatul Ateneului. La ordinea zilei: au fost 1, dl N. Densuşianu: „Despre“ un document din anul 1398 privitor la familia Chinezilor Basarabi; 2, dl Gr. Tocilescu: „Documente“ din arhivele municipalităţilor din Braşov şi din Sibiiu.

Viaţa şi activitatea mitropolitului Veniamin Costache. Dl Ştefan Boldescu, licenţiat în litere şi filosofie, actualminte şef de biuroū la ministeriul de culte din România, va publică în curând la Bucureşti un studiu istoric şi literar asupra vieţii şi activităţii mitropolitului Veniamin Costache, basat pe documente noue.

Ajutorul prim. Dl dr. Iulian Chitul, medic în Betlean, comitatul Solnoc-Dobăca, a scos la lumină la Gherla, în editura tipografiei diecesane, sub titlul de sus, o carte potrivită pentru usul comun şi în deosebi pentru preoţi şi înveţatori, menită a da svaturii în casuri de nenorociri şi boale repentine. Preţul 1 coroană. De vânzare la tipografia diecesei din Gherla.

Dicţionar mitologic. Din lucrarea astfel intitulată a dlui Gavril Pop, canonic în Blaş, a apărut fascicolul IV, cuprindând cuvintele începând cu Proscopina şi până la Zygia“. Preţul 20 fil. Cu fascicolul acesta lucrarea s'a completat. Tinerimea şcolară va putea mult profita de aceasta lucrare.

TEATRUL.

Societatea pentru fond de teatru român. Comitetul Societății, cu sediul în Brașov, a ținut de la cea din urmă adunare generală 4 ședințe sub presiunea dlui Virgil Onițiu, resolvind afacerile curente. Bărbații de încredere au fost rugați să încasseze taxele de la membri și să mai stăruiască a aduna membri noi. Totodată comitetul s'a mai adresat la 22 fruntași, ca să primească sarcina de bărbați de încredere. S'a ustradat toate diplomele. În ședința din 10 februarie s'a u prezentat socotelile și s'a scontrat cassa. Averele constă din: 1, bani gata, cor. 51.307.23; 2, acțiunii diferite cor. 86.620; 3, scrisuri fonciare rom. cor. 158.436.26; 4, rentă română cor. 781.46. Suma cor. 299.144.94. Din 1 iulie 1901 până în 10 febr. an. e., fondul s'a sporit cu cor. 12.855.69. S'a hotărât ca Anuarul să se tipărească la Brașov, având deja pentru acela unele lucrări interesante. Afară de materialul obicinuit, dl dr. Branște a pus la dispoziția comitetului niște documente și notițe despre turneul artistului Petculescu în Transilvania. În scopul de a culege păreri despre modul cum s'a opinat la Șimleu și în genere despre modul cum se crede să se facă în chestia inactivării teatrului și modificării statutelor, secretarul comitetului s'a adresat câtră mai mulți bărbați, cerându-le părerea, înse numai unul a respuns în „Tribuna“.

Teatrul Național din București. „Vlaicu Vodă“, o nouă piesă originală, de dl Al. Davila, reprezentată de curând pe scena Teatrului Național din București, a avut mare succes. Sâmbăta trecută s'a dat a treia-oară.

Concert și teatru în Iladia. Corul vocal gr. ort. român din Iladia va aranja la 9 martie n. concert și reprezentație teatrală în ospetăria Dumitru Corcan. După concertul popular, coriștii vor reprezenta „Ruga de la Chiseteu“ comedie populară cu cântece și joc într'un act de Iosif Vulcan.

Concert și teatru în Răcășdia. Corul gr. ort. român din Răcășdia a aranjat la 2 martie n., sub conducerea dlui Emilian Novacovici, concert popular, după care s'a jucat drama populară în 3 acte: „Teraniștii noștri“ de N. Macovișteanu.

Producțiune teatrală în Alba-Iulia. Elevii școlii gr. cat. române din Alba-Iulia au aranjat sâmbătă la 1 martie n. producțiune teatrală în localul școlii; s'a u jucat piesele: „O ședetoare“ localisată de I. P. și „Paza Maicii sfinte“ dramă localisată de A. Pop. Apoi a început dansul.

Serată teatrală în Fintenșel. În comuna Fintenșel, cercul Șomeutei-mari, s'a dat la 19 ianuarie o serată teatrală sub conducerea învățătorului I. Belbe. S'a jucat „Irodiosul“.

Concert și teatru în Corpade. Tinerimea română din Corpade, comitatul Coșocna, a dat acolo, sub conducerea preotului și învățătorului T. Runcu, concert popular, după care s'a reprezentat piesa „Ce face dracu“ de T. Speranța.

Concert și teatru în Varadia. Reuniunea de cânt și musică din Varadia, comitatul Caraș-Severin, aranjează la 9 martie n. concert cântând trei coruri și jucând două piese: „Otrava de soboli“ și „Otrava femeiască“ comedie într'un act de N. Țințariu.

Serată teatrală musicală în Năsăud. Societatea de lectură a școlarilor de la gimnaziul superior fundațional din Năsăud va aranja la 8 martie n. se-

rată literară, musicală și teatrală, cu un program foarte bogat, din care relevăm două puncte: „Un cățel și un bal“ monolog de Sorcova și „Arvinte și Pepelea“ vodvil de V. Alexandri.

Concert și teatru în Ferendia. Corul mixt din comuna Ferendia a dat în 2 martie concert popular, după care s'a jucat „Vlăduțul mării“ comedie într'un act de I. Lupescu.

Concert și teatru în Comoriște. Elevii școlii confesionale gr. ort. române din Comoriște, Caraș-Severin, aranjează duminică în 9 martie n. concert cu cântări și declamațiuni, după care vor jucat piesa „O ședetoare“ localisată pentru școlari.

Concert și teatru în Cladova. Corul vocal român din Cladova aranjează la 8 martie n. concert popular, jucând și piesa „Curca“ comedie într'un act de Theochar Alexi.

Producțiune declamatorică teatrală în Șoimuș. Tinerimea română din Șoimuș va da la 9 martie, sub conducerea învățătorului Alesandru Manu, o serată declamatorică teatrală. Se va reprezenta: „Deșteptarea lui Trăian“ poemă dramatică de Iosif Vulcan și „Ce face dracu“ comedie de Th. Speranța.

Producțiune teatrală în Paloș. Tinerimea română din comuna Paloș a dat, sub conducerea învățătorilor I. Lacea și Ger. Savu, o reprezentație teatrală în 2 februarie n. jucând comedia „Cinel cinel“ de V. Alexandri.

Reprezentație teatrală în Boian. Tinerimea din comuna Boian a dat sub conducerea învățătorului Agapiu Ghisoiu, la 15 februarie n., concert popular, jucând și piesa „Otrava de hărăclogi“ de A. Pop.

Producțiune declamatorică teatrală în Pricaz. Învățătorul Nicolae Voina a dat cu elevii școlari din Vaidei o producțiune declamatorică teatrală în 9 febr. în Pricaz. Mai mare plăcere a produs „Ședetoarea“. La fine un tablou care a reprezentat credința, cultura și lupta.

*****

MUSICĂ.

Concert românesc în Budapesta. Corul bisericii române din Budapesta invită la concertul împreunat cu dans, ce-l va aranja duminică, 24 februarie (9 martie) 1902, în sala Hotelului Royal, sub patronagiul domnilor George Ioanoviciu de Duleu și Valea-mare, secretar de stat în pensiuie, etc., și Dr. Iosif Gall, membru în casa magnaților, etc., și cu binevoitorul concurs al dsoarei Clotilda Oltean, absolventă a academieii de musică din Budapesta, al dlui Iuliu cav. de Pușcariu, student octavan, și al copilașului artist Ernestin Lengyel de Bagota. Inceputul la 8 ore. Venitul e destinat pentru biserica română din Budapesta. Suprasolvirile se vor evita prin ziare. Oferte benevole sunt a se trimite la oficiul parochial (Holló-u. 8). Programul concertului seara la cassa. Damele sunt rugate e se prezintă în toalete simple.

Douesprezece cântece de școală. Dl Timotei Popovici, profesor de musică la seminariul Andreian din Sibiu, a început să publice o colecțiune de cântece potrivite pentru școlile primare și medii pentru 2 și 3 voci. Primul caet a și apărut sub titlul: „Douesprezece cântece de școală“, dintre cari 3 pentru 2, iar celelalte pentru 3 voci, cari încă

n'au fost publicate în colecțiunile române de pân' acuma. Prețul 50 fileri.

Reuniune pentru arta rom. musicală și teatrală. Aflăm cu bucurie că la Abrud s'a înființat o societate pentru arta română musicală și teatrală. Statutele votate s'au înaintat la guvern pentru aprobare. Urâm succesul cel mai frumos.

Operă elenă în Bueurești. Săptămâna trecută a sosit la București trupa elenă de operă, care a dat patru reprezentațiuni în Teatrul Liric. Dumineca trecută trupa a represintat „Marco Botzaris“ operă națională greacă, musica de P. Careris.

C E E N O U ?

Hymen. Dl *Ciril Dumbrava*, absolvent de teologie din Ruși-munți și dsoara *Elisabeta Mureșan* din Peatra s'au cununat joi la 6 martie n. în Peatra. — Dl dr. *Teodor Sbarcea* medic în Feldioara și dsoara *Ella Schnell* se vor cunună în 8 martie n. la Brașov. — Dl *Victor Șincan* și dsoara *Paraschiva Popovici* s'au cununat duminica trecută în Brașovul-vechiu. — Dl *Ioan Aron*, notar cercual și dsoara *Aurelia Pap* s'au cununat în 2 martie în Zlagna.

Adunarea generală a institutului „Bihoreana“ din Oradea-mare s'a ținut la 6 martie n. în localul seū, sub presiunea președintelui Iosif Vulcan, notari dñii dr. Coriolan Pap și Andreiū Horvath, luând parte 45 acționari, cari represintaū 532 acții, cu 420 voturi. Din raportul direcțiunii, presintat de directorul esec. dl dr. Coriolan Pap, s'a constatat, că institutul a făcut progres în toți ramii de operațiune. Profitul net s'a cifrat cu suma de cor. 46.856.45, din care acționarii primesc ca dividenda 29.073.22 fil., fondul de rezervă 10.150.50, pentru scopuri de binefacere cor. 355.66. S'au votat statutele unui fond de pensii pentru funcționarii institutului. Espirând mandatul direcțiunii, s'a făcut alegere nouă, la o comisiune scrutinătoare compusă din dñii Toma Păcala, Nicolae Serb și Alexandru Văcărescu, realegându-se direcțiunea de pân' acuma și anume dñii: Iosif Vulcan, Nicolae Zigre, Iosif Roman, Moise Nyeș, dr. Coriolan Pap, Petru Pantea, dr. Nicolae Popovici, Andrei Horvath, Antoniu Palladi și Iosif Moldovan. Apoi adunarea s'a închis numindu-se verificatori ai procesului verbal dñii: dr. Dimitrie Kiss, Ioan Genț și Iosif Diamandi. După adunare, direcțiunea a ținut numai decât ședință de constituire, realegându-se președinte dl Iosif Vulcan, vicepreședinte dl Nicolae Zigre.

Protopresbiteri noi. Dl dr. *George Proca*, doctor în teologie de la universitatea din Cernăuți, fost profesor de teologie în Arad, iar în urmă la Sibiiu, a fost ales unanim protopresbiter al Mercurei. — Dl *David Terfaloga*, paroc în Recița-montană, unul din cei trei candidați aleși, a fost întărit de consistoriul plenar din Caransebeș, în postul vacant de protopresbiter al Vêrșetului.

Monument lui Creanga. La Iași s'a constituit un comitet, sub presiunea d-lui A. D. Xenopol, în vederea ridicării unui monument lui Ion Creangă. În curând se vor respândi peste trei sute de liste de subscripție.

Văduva Emilia Miclea născută Popovici, cu ficia Hortensia și fiul ei Sever; Aurelia Vulcan născută Popovici cu soțul ei Iosif Vulcan; Silvia Feier, născută Popovici cu soțul ei George Feier, cu ficele Lucia măritată Șincai, Valeria măritată Lazar, fiul Eugen și ginerii dr. Traian Șincai și dr. Aurel Lazar; Elena Veliciu născută Popovici cu soțul ei Mihai Veliciu și prunciilor Romul, Emil, Silvia și Mihaiuț ca fice, ginerii și nepoții; Elena Demetrovici, văduvită Nicodinovici ca soră, în numele lor și celorlalți consăngenii cu inima sfâșiată de durere, anunță încetarea din viață a bunei și neuitatei mame, soacre, bunice și sore:

Văd. Liuba Popovici născ. Demetrovici urmată după o boală scurtă, în Arad, la 27 februarie st. n. la orele 4 după amiază, în etate 77 ani.

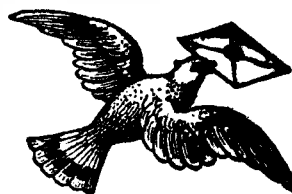
Osămintele adormitei în Domnul s'au așezat la odihnă večnică în 1 martie st. n. la orele 11 nainte de amiază, în cimiterul orașenesc, asistând toată inteligența română.

Culmea induoșătoarei ceremonii funebrele a fost cuvântarea de toată frumusețea, rostită de parocul celebrant părintele Traian Vătan, care a presintat în colorii vii și prin cuvinte calde viața repozatei mame de model și a stors lacrimi în toți ascultătorii.

Mult a contribuit la impresiunea generală și escelentul cor seminarial, care a esecutat jalnicile cântări rituale cu pătrundere artistică.

În veči amintirea ei!

Poșta redacției.

Scrisoare. Omega. Regretăm că nu o putem întrebuiți.

Fluturașul. Primitiv de tot.

Tu singură ai ris... și celealte nu sânt pentru publicitate. „Fluerul lui Ionel“ nu este cules din popor.

Recița. Publicându-se în mai multe ziare, eră peste puțință s'o reproducem și noi. Manuscriptul

nu-l mai avem.

Lătoratul fericirii și cealaltă nu ating nivelul cerut.

Lipsca. Îneă n'am avut timp să respundem, fiind la începutul anului foarte ocupați.

Dnei A. P. Mulțumiri.

Te iubesc. Spune-i-o ei. Pentru cețitori n'are nici un interes.

Timișoara. I vom face loc.

A. B. Da.

O dragoste. Încercare primitivă.

Proprietar, redactor respunțător și editor: **IOSIF VULCAN.** (STRADA ALDĂS NR. 14/296 b.)